

BO‘LAJAK TASVIRIY SAN‘AT O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA AMALIY SAN‘ATNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Mamurov Abdusalom Anvarovich

Farg‘ona davlat universiteti

Tasviriy san‘at kafedrası o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20699612>

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo‘lajak tasviriy san‘at o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida amaliy san‘atning pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Amaliy san‘atning talabalarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish, ijodiy fikrlashni rivojlantirish, milliy qadriyatlarni o‘zlashtirish va pedagogik mahoratni takomillashtirishdagi o‘rni yoritilgan. Shuningdek, amaliy san‘at mashg‘ulotlarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning afzalliklari ham ko‘rsatib berilgan.

Abstract: This article analyzes the pedagogical importance of applied arts in the process of training future teachers of fine arts. The role of applied arts in the formation of professional competencies in students, the development of creative thinking, the assimilation of national values, and the improvement of pedagogical skills is highlighted. The advantages of using modern pedagogical technologies in applied arts classes are also shown.

Аннотация: В данной статье анализируется педагогическое значение прикладного искусства в процессе подготовки будущих преподавателей изобразительных искусств. Подчеркивается роль прикладного искусства в формировании профессиональных компетенций учащихся, развитии творческого мышления, усвоении национальных ценностей и совершенствовании педагогических навыков. Также показаны преимущества использования современных педагогических технологий на уроках прикладного искусства.

Kalit so‘zlar: amaliy san‘at, tasviriy san‘at ta‘limi, pedagogik ahamiyat, kasbiy kompetensiya, ijodkorlik, kulolchilik, milliy qadriyatlar, pedagogik texnologiyalar.

Keywords: applied arts, fine arts education, pedagogical significance, professional competence, creativity, ceramics, national values, pedagogical technologies.

Ключевые слова: прикладное искусство, художественное образование, педагогическое значение, профессиональная компетентность, творчество, керамика, национальные ценности, педагогические технологии.

Bugungi kunda ta‘lim tizimida bo‘lajak pedagoglarni har tomonlama yetuk, ijodkor va zamonaviy bilimlarga ega mutaxassis sifatida tayyorlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, tasviriy san‘at o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida amaliy san‘at fanlarining o‘rni alohida ahamiyat kasb etadi. Amaliy san‘at xalqning ko‘p asrlik madaniy merosi, estetik qarashlari va badiiy tafakkurining mahsuli sifatida yosh avlodni tarbiyalashda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

O‘zbekiston hududida kulolchilik, naqqoshlik, ganchkorlik, yog‘och o‘ymakorligi, zardo‘zlik va boshqa amaliy san‘at turlari qadimiy tarixga ega. Ushbu san‘at turlarini o‘rganish nafaqat badiiy ko‘nikmalarni shakllantiradi, balki talabalarda milliy qadriyatlarga hurmat, estetik did va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Amaliy san‘at mashg‘ulotlari talabalarining nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish imkonini beradi. Tasviriy san‘at o‘qituvchisi nafaqat san‘atning nazariy asoslarini

bilishi, balki turli materiallar bilan ishlash texnologiyalarini ham mukammal egallashi zarur. Shu jihatdan amaliy san’at fanlari bo‘lajak mutaxassisning kasbiy tayyorgarligida muhim o‘rin tutadi.

Amaliy san’at orqali talabalar:

- badiiy tafakkurni rivojlantiradi;
- estetik didni shakllantiradi;
- ijodiy yondashuvni o‘zlashtiradi;
- qo‘l mehnati madaniyatini egallaydi;
- milliy hunarmandchilik an’analari bilan tanishadi;
- mustaqil va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Mazkur ko‘nikmalar keyinchalik pedagogik faoliyatda samarali dars tashkil etish va o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchilarini tayyorlashda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish muhim vazifalardan hisoblanadi. Amaliy san’at mashg‘ulotlari davomida talabalar buyum yaratishning barcha bosqichlarini o‘rganadilar: g‘oya tanlash, kompozitsiya tuzish, eskiz tayyorlash, material tanlash, texnologik ishlov berish va badiiy bezash.

Ushbu jarayon talabalarda quyidagi kompetensiyalarni rivojlantiradi:

- loyihalash kompetensiyasi;
- texnologik kompetensiya;
- kommunikativ kompetensiya;
- ijodiy kompetensiya;
- metodik kompetensiya.

Masalan, kulolchilik mashg‘ulotlarida talabalar loy bilan ishlash texnologiyasini o‘rganish bilan birga, buyumning shakli, proporsiyasi va bezak elementlarini ham mustaqil ravishda ishlab chiqadilar. Bu esa ularda kasbiy mustaqillik va ijodiy mas’uliyatni shakllantiradi.

Amaliy san’atning eng muhim pedagogik vazifalaridan biri talabalarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishdan iborat. Har bir badiiy buyumni yaratish jarayonida talaba yangi g‘oya izlaydi, kompozitsion yechimlarni tanlaydi va o‘z tasavvurlarini moddiy shaklda ifodalaydi.

Ijodiy faoliyat jarayonida talabalar:

- muammoni tahlil qilish;
- badiiy yechim topish;
- mustaqil qaror qabul qilish;
- yangi g‘oyalarni ilgari surish;
- estetik baholash kabi ko‘nikmalarni egallaydilar.

Shuningdek, amaliy san’at mashg‘ulotlari estetik tarbiyaning samarali vositasi hisoblanadi. Talabalar xalq amaliy san’ati namunalari bilan tanishish orqali go‘zallikni his etish, badiiy merosni qadrlash va estetik mezonlarni anglash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

O‘zbekiston amaliy san’ati xalqning boy tarixiy va madaniy merosini aks ettiradi. Bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchilari kulolchilik, naqqoshlik, kashtachilik va boshqa san’at turlarini o‘rganish orqali milliy qadriyatlar mazmunini chuqur anglaydilar.

Amaliy san’at mashg‘ulotlari yoshlarni:

- milliy madaniyatga hurmat ruhida tarbiyalaydi;
- vatanparvarlik tuyg‘ularini rivojlantiradi;
- tarixiy merosga e’tiborli bo‘lishga o‘rgatadi;
- milliy o‘zlikni anglashga yordam beradi.

Kelajakda pedagog sifatida faoliyat yuritadigan mutaxassislar ushbu qadriyatlarni o‘quvchilarga yetkazishda muhim vositachi bo‘lib xizmat qiladilar.

Bugungi kunda amaliy san‘at ta‘limida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash ta‘lim samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Xususan, loyiha metodi, interfaol metodlar, muammoli ta‘lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish talabalarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi.

Loyiha asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda talabalar mustaqil ravishda amaliy buyum yaratadilar, tadqiqot olib boradilar va natijalarni taqdim etadilar. Bu esa ularda tadqiqotchilik va innovatsion fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, multimedia vositalari, virtual muzeylar va raqamli ta‘lim resurslaridan foydalanish orqali amaliy san‘at namunalarini kengroq o‘rganish imkoniyati yaratiladi. Natijada ta‘lim jarayonining sifat va samaradorligi oshadi.

Xulosa qilib aytqanda bo‘ljak tasviriy san‘at o‘qituvchilarini tayyorlashda amaliy san‘at muhim pedagogik ahamiyatga ega. U talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish, estetik didini tarbiyalash va milliy qadriyatlarni o‘zlashtirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi. Amaliy san‘at mashg‘ulotlari nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirib, bo‘ljak pedagoglarning kasbiy mahoratini oshiradi. Shu sababli oliy ta‘lim muassasalarida amaliy san‘at fanlarini o‘qitishni takomillashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish va milliy hunarmandchilik an‘analarini chuqur o‘rganishga alohida e‘tibor qaratish maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Bulatov S.S. *O‘zbek xalq amaliy bezak san‘ati*. – Toshkent: Mehnat, 2019.
2. Hasanov R.H. *Tasviriy san‘atni o‘qitish metodikasi*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. Abdirasilov S.F. *Tasviriy san‘at o‘qitish nazariyasi va metodikasi*. – Toshkent, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
5. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligining me‘yoriy hujjatlari.